

ISSN 1330-3724

2020

Summaries in English, Resúmenes en Español

HRVATSKI *iseļjenički* ZBORNIK

HRVATSKI ISELJENIČKI ZBORNIK 2020.

Hrvatska matica iseljenika
Zagreb, 2019.

Nakladnik / Publisher / Editorial

Hrvatska matica iseljenika / Croatian Heritage Foundation / Fundación para la Emigración Croata

Zagreb, Trg Stjepana Radića 3

E-mail: hmi-info@matis.hr

www.matis.hr

Za nakladnika / For the publisher / Por la editorial

Mijo Marić

Urednica / Editor / Editora en jefe

Vesna Kukavica

Uredništvo / Editorial Board / Consejo Editorial

Mijo Marić, Vesna Kukavica, Diana Šimurina-Šoufek

Prevoditelji / Translators / Traductores

Neven Ferenčić – za engleski / for English / croata – inglés

Darko Mažuranić – za španjolski / for Spanish / para español

Lektori / Language Editors / Correctores de estilo

Sandra Ćudina – za hrvatski / for Croatian / croata

Željka Somun – za engleski / for English / inglés

Željka Somun – za španjolski / for Spanish / español

Tajnica / Secretary / Secretaria

Snježana Đuričković

Fotografije / Photographs / Fotografias

Arhiva HMI, Foto Hina, Snježana Radoš, Ratko Mavar

Design

Luka Gusić

DTP

Denona

Tiskara / Printing house / Imprenta

Denona

Naklada / Print run / Edición

1000

<https://matis.hr/hrvatski-iseljenicki-zbornik/>

HRVATSKI ISELJENIČKI ZBORNİK 2020.

CROATIAN EMIGRANT ALMANAC 2020

ANUARIO PARA LA EMIGRACIÓN CROATA 2020

ISSN 1330-3724

Naslovnica

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu tijekom predsjedanja Hrvatske Vijećem EU-a središnja je točka tog ambicioznog projekta u prvoj polovini 2020. Snimio: Ratko Mavar • Rijeka – Europska prijestolnica kulture 2020. Dizajner: Dorian Celcer

Cover

In the first half of 2020 the National and University Library in Zagreb will serve as the hub of the Croatian presidency of the Council of the European Union. Photography: Ratko Mavar • Rijeka – European Capital of Culture 2020. Design by Dorian Celcer

Portada

La Biblioteca Nacional y Universitaria de Zagreb durante la presidencia croata del Consejo de la UE es el punto central de ese ambicioso proyecto en la primera mitad del año 2020. Fotografía: Ratko Mavar • Rijeka – *Capital Europea de la Cultura* 2020. Diseñador: Dorian Celcer

VIRTUALNA BIBLIOGRAFIJA PERIODIKE IZ DIJASPORE

Nakladnička djelatnost Hrvata izvan Hrvatske dio je hrvatske kulturne baštine za koji ne postoji jedinstveni koncept okupljanja i čuvanja. Dio publikacija čuva se u knjižnicama i srodnim baštinskim ustanovama, ali postoje publikacije koje nisu nigdje sačuvane ili nisu javno dostupne. Zbog toga je započet projekt izrade bibliografije publikacija kojima su nakladnici, autori ili urednici Hrvati izvan Hrvatske. Prvi korak bila je izrada bibliografija novina i časopisa objavljivanih u Australiji i Novome Zelandu. Obje bibliografije izrađene su kao online pretražive baze podataka. Korištene su metode analize primarnih i sekundarnih izvora, kao i metoda uključivanja zajednice koja se pokazala iznimno važnom i uspješnom. Bibliografije imaju 117 zapisa i moguće ih je nadopunjavati. Rad prikazuje i primjere koji upućuju na neke od problema prilikom prikupljanja podataka, ali i na važnost sadržaja tih publikacija za proučavanje hrvatske povijesti, književnosti, sociologije i drugih područja. Budući planovi uključuju izradu bibliografija knjiga objavljenih u Australiji i Novome Zelandu, a zatim i proširivanje projekta na sve zemlje u kojima su djelovali ili djeluju Hrvati. Pri tome nam je iznimno važna pomoć svih koji imaju bilo kakve informacije o nakladničkoj djelatnosti Hrvata izvan Hrvatske.

Nakladnička djelatnost važan je segment kulturne produkcije i očuvanja nacionalnoga identiteta svakoga naroda. Zbog toga u cijelome svijetu nacionalne knjižnice kao jednu od najznačajnijih zadaća imaju bibliografsku djelatnost u sklopu koje prikupljaju podatke o objavljenim publikacijama u zemlji u kojoj djeluju (Beaudiquez, 1992.). Postoji i mehanizam tzv. obveznog primjerka u sklopu kojega je obveza nakladnika da određeni broj primjeraka dostave nacionalnoj knjižnici (ili nekoj drugoj depozitarnoj ustanovi) zbog očuvanja nacionalne nakladničke produkcije i izrade nacionalne bibliografije. Tako je i u Hrvatskoj – svaki nakladnik ima obvezu dostavljanja devet publikacija Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu koja nakon toga po dva primjerka zadržava, a ostale šalje drugim sveučilišnim knjižnicama (u Osijeku, Rijeci, Zadru, Splitu, Dubrovniku, Puli te jedan primjerak izvan Hrvatske, u Mostar), (Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, 2019.). U tom sustavu ima, naravno, i nedostataka – poneki nakladnici neredovito izvršavaju obveze, poneke knjižnice ne čuvaju primjerke na odgovarajući način i sl. – ali u principu mehanizam obveznog primjerka u Hrvatskoj i u drugim državama funkcionira i više-manje osigurava izradu tekućih nacionalnih bibliografija. Na taj način cjelokupna nacionalna nakladnička produkcija je očuvana, zaštićena, obrađena i omogućeno je njezino korištenje.

Želimo li, primjerice, istražiti nekog suvremenog hrvatskog nakladnika, možemo pretražiti online katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK) prema polju nakladnik i kao rezultat ćemo dobiti popis objavljenih publikacija (barem onih koje su u online katalogu).

Što je, međutim, s hrvatskim nakladnicima koji djeluju izvan Hrvatske? Dostavljaju li oni svoje publikacije NSK? Možemo li ih istražiti pretraživanjem online kataloga hrvatske ili neke druge nacionalne knjižnice? Tko su ti nakladnici, kakve publikacije objavljuju, kada su djelovali, tko su autori, urednici, ilustratori tih publikacija? Koje su teme obrađivali? Jesu li te publikacije važne za očuvanje hrvatske kulturne baštine? Bezbroy je pitanja, ali samo na neka imamo odgovore – publikacije Hrvata izvan Hrvatske iznimno su važan dio hrvatske kulturne baštine, ali i kulturne baštine zemalja u kojima su objavljene. Međutim, nisu sve te publikacije dostupne u knjižnicama pa nije moguća detaljnija analiza nakladničkih praksi niti sadržaja tih publikacija.

Rad na projektu online bibliografija iseljeničkih publikacija

Svjesni važnosti nakladničke djelatnosti Hrvata izvan Hrvatske, pri Katedri za knjigu i nakladništvo te Katedri za bibliotekarstvo na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu odlučili smo inicirati projekt kojem je cilj identifikacija publikacija Hrvata izvan Hrvatske te izrada bibliografija tih publikacija (HIT, 2018.). Taj posao je zahtjevan i za sada je napravljen samo mali dio kojim je testirana metodologija – izrađene su dvije bibliografije, jedna je bibliografija serijskih publikacija (novina i časopisa) objavljenih u Australiji (Hebrang Grgić i Barbarić, 2019.), a druga je bibliografija serijskih publikacija objavljenih u Novome Zelandu. Obje bibliografije nisu samo jednostavni popisi, već su online dostupne pretražive baze podataka.

Rad na izradi bibliografija pokazao se iznimno zahtjevnim. Polazište nam je bila jedna bibliografija objavljena 1993. godine u kojoj je postojalo 13 zapisa za serijske publikacije iz Australije i niti jedan zapis za Novi Zeland. U prvoj fazi podatke o publikacijama tražili smo u online katalogima nacionalnih knjižnica te u drugim sekundarnim izvorima – raznim bibliografijama, knjigama koje se bave poviješću hrvatskih iseljenika i sl. Nakon pretraživanja kataloga i drugih izvora, u sklopu projekta pronađeno je još 37 zapisa za Australiju i 14 za Novi Zeland. Druga faza rada na prikupljanju podataka bila je znatno kompliciranija i iziskivala je materijalne troškove. Obuhvaćala je metodu uključivanja zajednice (engl. crowdsourcing), (Estellés-Arolas i González-Ladrón-de-Guevara, 2012.). Na žalost, sredstva kojima smo raspolagali nisu bila dostatna za sveobuhvatno istraživanje jer je bio potreban odlazak na teren. Prije odlaska kontaktirali smo hrvatsko veleposlanstvo, konzulate i klubove te ostvarili početne kontakte, ali najveći dio posla oko prikupljanja podataka odrađen je u Australiji i u Novome Zelandu. Zbog spomenutih financijskih ograničenja bilo je moguće posjetiti samo po dva grada u svakoj državi (Sydney i Canberru te Wellington i Auckland). Tom prilikom, tijekom 10 radnih dana, organizirano je ukupno 15 sastanaka, pretražena su tri arhiva i četiri knjižnice. Rezultat je bio iznenađujući – s ograničenim sredstvima i vremenom za Australiju pronađeni su podaci o još 51 publikaciji, a za Novi Zeland o još dvije. U Novom Zelandu pristupljeno je svim publikacijama koje se čuvaju u javnim knjižnicama i arhivima, a kada je to bilo moguće izrađene su i digitalne preslike (s tiskanih verzija ili s mikrofilma).

Rezultat jednogodišnjeg rada su dvije bibliografije s ukupno 117 zapisa.

Izrada e zapisa

Zapisi su izrađeni u softveru otvorenog koda pod nazivom Koha. Taj softver koristi Knjižnica Filozofskoga fakulteta. Na taj način izbjegnuti su dodatni troškovi za kupnju nekog drugog programskog rješenja te je osigurana i prijeko potrebna potpora sistemskih knjižničara. Iako Koha kao softver podržava oba formata za strojno čitljivo katalogiziranje koji se koriste u hrvatskim knjižnicama, UNIMARC i MARC 21, inačica Kohe koja se koristi u Knjižnici Filozofskoga fakulteta temelji se na MARC-u 21. Ta činjenica ubrzala je i olakšala izradu zapisa jer se online katalozi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Nacionalne knjižnice Australije također temelje na MARC-u 21. Zapisi publikacija pronađeni u navedenim katalozima s pomoću protokola Z39.50 preuzeti su u bibliografiju. Riječ je o ukupno 50 zapisa, 28 iz kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i 22 zapisa iz kataloga Nacionalne knjižnice Australije. Ostalih 67 zapisa izvorno je izrađeno u sklopu projekta. No, i preuzete zapise bilo je potrebno preraditi u skladu s dogovorenim kriterijima u smislu bilježenja ili izostavljanja pojedinih elemenata bibliografskog opisa. Najznačajnija razlika između kataloga i bibliografije, kao srodnih, no ipak različitih bibliografskih pomagala, izražena je u takozvanome mjesnom aspektu kataloga. Dakle, knjižnični katalog čine zapisi koji opisuju publikacije koje se nalaze u knjižnici ili, u slučaju online izvora, izvore kojima knjižnica osigurava pristup. S druge strane, bibliografija ne opisuje primjerak iz knjižnice, već donosi opis publikacije kao predstavnice cijele naklade. Kod serijskih publikacija koje se objavljuju u uzastopnim svescima te sveščićima ili brojevima, na kojima se formalna obilježja publikacija za koje je odgovoran nakladnik mijenjaju tijekom vremena, odluka o broju i vrsti prijeko potrebnih elemenata opisa još je složenija. Zbog tog smo razloga kao temelje za izradu zapisa kombinirale dva standarda, Međunarodni standardni bibliografski opis (International Standard Bibliographic Description – ISBD), (ISBD, 2014.) i Priručnik i priručnih za izradu abecednih kataloga (PPIAK) autorice Eve Verone (Verona, 1983. – 1986.). Bibliografski opis je forma koja ne smije biti predugačka, ali koja opet mora imati sve bitne elemente kako bi korisnik mogao ne samo identificirati traženu publikaciju, već i nedvojbeno utvrditi odgovara li pronađeno njegovim korisničkim potrebama. To je nedvojbeno puno više elemenata od naslova i autora, odnosno u slučaju serijskih publikacija (novina i časopisa) njihovih urednika. Osim navedenih elemenata, izrađeni te preuzeti i doradjeni zapisi sadržavaju i podatke o usporednom naslovu ili naslovima (najčešće na engleskom jeziku), podatke o mjestu izdavanja, nakladniku te početnoj i završnoj godini izlaza (kod onih publikacija koje više ne izlaze). U slučajevima kad se to moglo utvrditi, navedena je i učestalost objavljivanja publikacije zajedno s numeričkim podacima s prvog i zadnjeg broja. Zabilježeni su i podnaslovi publikacije, kao i promjene podnaslova, a jednako tako i promjene urednika, nakladnika i mjesta izdavanja. Za novije publikacije navedena je i identifikacijska oznaka – ISSN (International Standard Serial Number). Zapisi mrežnih biltena sadržavaju i mrežnu adresu publikacije, kao i adresu digitalnog arhiva u kojem se publikacija čuva. Publikacije su i opisane s materijalnog aspekta u smislu ukupnog broja svezaka, dimenzija te podataka o ilustracijama. Kako je riječ o bibliografiji, izrađen je veći broj napomena. Ističemo

napomene o jeziku ili jezicima, napomene o publikacijama koje su poslužile kao izvor za izradu zapisa te napomene o ustanovama u kojima se publikacije nalaze (ako se čuvaju u određenim knjižnicama). Kao što je ranije rečeno, bibliografija nema mjesni aspekt, no takve su napomene ipak izrađene s obzirom na posebnosti emigrantskog tiska koji je raspršen diljem svijeta u većem broju knjižnica, srodnih baštinskih ustanova i privatnih zbirki. Izrađeni zapisi sadrže i slobodno izrađene predmetne odrednice iz kojih je vidljiva vrsta serijske publikacije, pripadnost hrvatskome iseljeničkom tisku te zemlja u kojoj je publikacija objavljena u smislu oznake geografske pripadnosti. Osim nabrojanih elemenata koji se bilježe riječima prirodnog jezika te ih korisnik može pročitati sa sučelja kataloga ili bibliografije, svi zapisi koji su, kao što je rečeno, izrađeni u formatu MARC 21, opremljeni su propisanim kodovima formata što omogućuje i olakšava pretraživanje u sklopu same bibliografije te donekle weba. Riječ je o propisanim kodovima u sklopu formata za vrstu publikacije, učestalost izlaženja, jezik publikacije, kao i pismo, zemlju u kojoj je publikacija objavljena, ustanovu koja je izradila zapis, jezik zapisa te standard, odnosno standarde na temelju kojih je zapis izrađen.

Na ovome mjestu nismo htjele ulaziti u sve pojedinosti problematike izrade zapisa u ovoj bibliografiji, no nadamo se da smo barem donekle oslikale glavne smjernice.

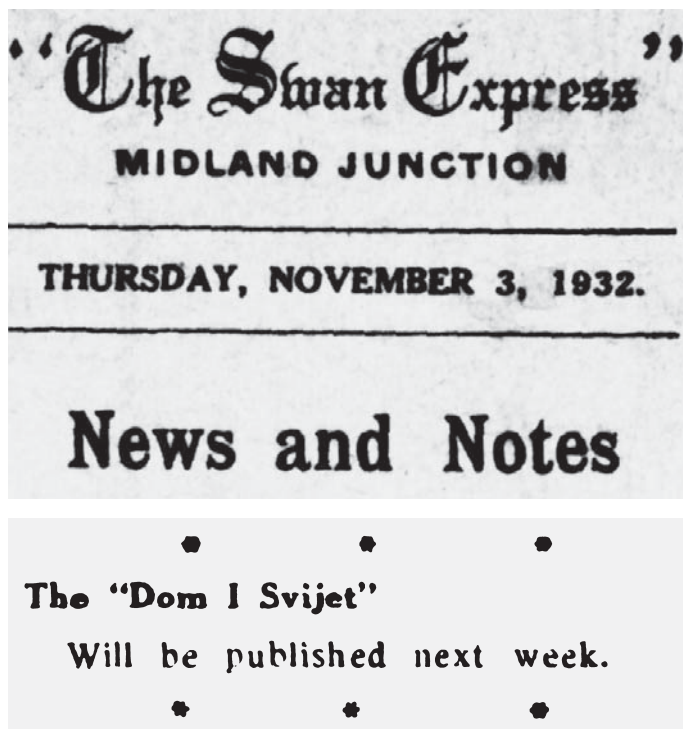
Neki zanimljivi primjeri pronađenih novina

Izdvojit ćemo samo dva primjera novina, jednih iz Australije i jednih iz Novoga Zelanda, kako bismo ilustrirali zahtjevnost rada na projektu.

Novine *Dom i svijet* zanimljive su zbog toga što ne znamo niti za jedna sačuvani primjerak. Podatak o njima pronašli smo u sekundarnim izvorima. Najstariji sačuvani zapis je iz australskih novina *The Swan Express* iz studenoga 1932. godine gdje je objavljena samo kratka vijest na engleskome jeziku da će *Dom i svijet* biti objavljen (Slika 1). Idući spomen tih novina (ili časopisa) objavljen je u istim australskim novinama mjesec dana kasnije kada je zabilježeno da *Dom i svijet* više neće izlaziti. Obje vijesti pronašli smo pretraživanjem starih digitaliziranih australskih novina što je zahtijevalo dosta vremena i pomno razrađenu strategiju pretraživanja.

O *Domu i svijetu* pisali su poneki autori, ali sve na temelju sekundarnih izvora pa znamo da je najvjerojatnije izlazio u Perthu u samo nekoliko brojeva. Naravno da postoji mogućnost da se u nekoj privatnoj zbirci čuva poneki primjerak tih novina pa je i jedan od ciljeva ovoga projekta doprijeti do domova Hrvata koji možda negdje imaju vrijedne primjerke publikacija koje nisu nigdje drugdje sačuvane.

Kao primjer novozelandskih novina spomenut ćemo *Bratsku slogu* zbog toga što su to najstarije novozelandske novine na hrvatskome jeziku. Objavljena su samo četiri broja tijekom 1899. godine i sva četiri sačuvana su u nacionalnoj knjižnici u Wellingtonu. Nije poznato da se još negdje čuvaju primjerci, a ovi u knjižnici sačuvani su zato što ih je dostavio sam urednik. Urednik je bio Matthew Ferri (vjerojatno u originalu Mate Ferić iako se ta verzija imena nigdje ne spominje) i možemo zaključiti da je tada, krajem 19. stoljeća, imao prilično

Slika 1. Obavijest o izlaženju časopisa *Dom i svijet* 1932. godine

napredno razmišljanje o važnosti pohrane primjeraka publikacija u knjižnicama. Čitajući te novine zanimljivo je vidjeti kakve su bile informacijske potrebe Hrvata, što ih je zanimalo, što ih je smetalo i kako su rješavali međusobne sukobe (posebno je zanimljiva serija tekstova u kojima se uredništvo obračunava s konkurentskim novinama *Danicom*, koje su pokrenute gotovo istodobno).

Spomenimo još i novozelandske novine *Zora* koje izlaze od 1913. godine sa zaglavljem u boji u kojem su hrvatska i novozelandska zastava (Slika 2). Te su novine izlazile nekoliko godina, poneki primjerci čuvaju se u knjižnicama i arhivima, poneki brojevi nedostaju, a moguće je da su u privatnim zbirnama.

Slika 2. Zaglavlje s naslovne stranice novina *Zora*

Planovi za buduća istraživanja i umrežene bibliografije

Izrada ovakvih bibliografija iznimno je važna ne samo za očuvanje hrvatske kulturne baštine, već one mogu biti izvor za nova istraživanja u mnogobrojnim područjima poput povijesti, sociologije, informacijskih znanosti, lingvistike ili književnosti.

Idući korak, koji je već u začetku, izrada je bibliografije knjiga objavljenih u Australiji. Prikupljanje podataka o knjigama znatno je zahtjevnije jer su one često objavljujane u malim nakladama, bez profesionalnog nakladnika koji bi se brinuo o distribuciji i očuvanju primjeraka. Stoga vrlo često obvezni primjerci nisu slani u nacionalne knjižnice. Postoje, naravno, i one publikacije koje su dobro sačuvane, čiji su autori i/ili nakladnici bili svjesni važnosti pohrane u nacionalnim knjižnicama, pa čak i oni koji su slali primjerke knjižnicama iako im to nije bila obveza (npr. u NSK), ali postoji velik broj publikacija koje su danas „skriveni“ u privatnim zbirkama i tako potencijalno prepuštene zaboravu. Identifikacija je ponekad otežana i zbog nepostojanja podataka na samoj publikaciji, a koji su nužni za identifikaciju i pretraživanje – npr. nepostojanje podatka o mjestu izdavanja, pogrešno navedena oznaka ISBN (International Standard Book Number) i sl. Zbog nemogućnosti identifikacije konačnog broja objavljenih naslova, bibliografija knjiga koja je trenutno u izradi zasigurno neće biti sveobuhvatna, ali će tome težiti. Za izradu bibliografije knjiga potrebno je puno rada na terenu koji uključuje obilaske hrvatskih organizacija i ustanova u Australiji, razgovore s članovima hrvatske zajednice, pretraživanja arhiva i knjižnica koje nemaju online kataloge... Kao i prilikom izrade bibliografija serijskih publikacija, nastojimo u istraživanje uključiti zajednicu i preko interneta.

Na temelju iskustava koja ćemo imati s izradom bibliografije australskih knjiga, tijekom 2020. godine namjeravamo izraditi i bibliografiju knjiga Hrvata iz Novoga Zelanda.

Planiramo tijekom 2019. i 2020. godine izraditi oko 300 zapisa u bibliografijama knjiga. Nakon toga, ako će vrijeme i sredstva dopuštati, namjera je projekt proširiti i na druga područja na kojima žive Hrvati. Bogata nakladnička djelatnost Hrvata postoji na području Sjeverne i Južne Amerike i u europskim zemljama. Stoga su nam vrijedni kontakti s pripadnicima hrvatskih zajednica u cijelome svijetu, a za specijalizirane poslove povezane s pretraživanjima i izradom zapisa važni su nam kolege znanstvenici zaposleni na stranim sveučilištima.

Ovim putem pozivamo sve zainteresirane da nam se jave. Podaci o kontaktima dostupni su na stranici projekta: <https://hit.ffzg.unizg.hr/>.

Literatura

Beaudiquez, M. 1992. National bibliography as witness of national memory. *IFLA Journal* 18, 2, str. 119. DOI: 10.1177/034003529201800208

Estellés-Arolas, E.; González-Ladrón-de-Guevara, F. 2012. Towards an integrated crowd-sourcing definition. *Journal of Information Science* 38, 2 str. 189-200. DOI: 10.1177/0165551512437638.

Hebrang Grgić, I.; Barbarić, A. 2019. Metodologija prikupljanja podataka i izrade retrospektivne bibliografije iseljeničkog tiska. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 62, 1, str. 29-48. DOI: 10.30754/vbh.62.1.744

HIT. 2018. *Hrvatski iseljenički tisak*. Dostupno na: <https://hit.ffzg.unizg.hr/>

Verona, E. 1983. – 1986. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo. Dio 1: *Odrednice i redalice*. 2. izmijenjeno izd. 1986. Dio 2: *Kataložni opis*. 1983.

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. 2019. *Narodne novine* 17. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/1925/Zakon-o-knji%C5%BEnicama-i-knji%C5%BEni%C4%8Dnoj-djelatnosti-2019>

SUMMARY

A VIRTUAL BIBLIOGRAPHY OF DIASPORA PERIODICALS

At a time when there is a mushrooming of online filing schemes and catalogues, a group of specialists from the information science department of the University of Zagreb's Faculty of Humanities and Social Studies has moved to create an online bibliography of their own that would contain entries on all publications in the Croatian diaspora communities. The project is headed by assistant professor Ivana Hebrang Grgić and her first collaborator associate professor Ana Barbarić. The publishing activity of people of Croatian extraction abroad is an integral part of our cultural heritage that lacks a unified collection and repository concept. Some are held at libraries and related institutions in the homeland and abroad. There are also publications that have not been stored and are not publicly available. This has motivated this comprehensive bibliography of what has been published, written or edited by Croatians abroad over the past half century that saw émigré media appear in overseas "New World" countries.

The first step was to catalogue newspapers and magazines published in Australia and New Zealand. Both bibliographies have been created as online searchable databases. The primary and secondary sources were analysed and diaspora communities were engaged, which proved important and successful. The bibliographies for Australia and New Zealand have 117 entries and can be broadened. This article also looks at examples that highlight problems that surfaced when gathering the data, and the importance of these publications in the study of Croatian history, language and culture – literature in particular – and various sociological phenomena associated with Croatian migration. Future plans include the bibliography of books published in Australia and New Zealand and then expanding the project to all other countries in which Croatians have worked or now work. Any and all assistance is welcome at the project website: <https://hit.ffzg.unizg.hr/>.

RESÚMEN

BIBLIOGRAFÍA VIRTUAL DE LAS PUBLICACIONES DE LA DIÁSPORA

En momentos en que están en auge los archivos y catálogos online, un grupo de expertos de la Universidad de Zagreb decidió crear una bibliografía online de las publicaciones editadas en la emigración. La misma está siendo elaborada por las científicas Ivana Hebrang Grgić y Ana Barbarić. La actividad editorial de la diáspora croata es parte del patrimonio cultural croata, para el cual no existe un único criterio para su conservación. Una parte de las publicaciones están guardadas en bibliotecas o instituciones afines en Croacia y en el extranjero. Pero también hay publicaciones que no están archivadas en ninguna parte. Por eso se decidió crear una bibliografía completa de todas las publicaciones cuyos autores o editores son croatas fuera de Croacia en los últimos 150 años – desde que comienza a aparecer nuestra prensa emigrada en el *Nuevo Mundo*.

El primer paso fue elaborar las bibliografías de los diarios y revistas publicados en Australia y N. Zelanda. Ambas se elaboraron como una base de datos online, utilizando el método de análisis de las fuentes primarias y secundarias, y se hizo participar a la comunidad croata emigrada, lo que fue muy importante. Las bibliografías para Australia y N. Zelanda tienen 117 registros que se pueden completar. En el trabajo se mencionan los desafíos que tuvieron que enfrentar las científicas durante la recopilación de datos bibliográficos. En el trabajo se destaca la importancia de estas publicaciones para diversos fenómenos sociológicos vinculados con la historia de la migración del pueblo croata. En el futuro se planea elaborar las bibliografías de los libros publicados en Australia y N. Zelanda para después ampliar el proyecto a todos los países donde los emigrantes croatas desarrollaron o siguen desarrollando sus actividades editoriales. Todos los que piensan que pueden ayudar a elaborar bibliografías online de periódicos, revistas y libros publicados por croatas en el extranjero, pueden hacerlo contactando a las siguientes direcciones electrónicas: <https://hit.ffzg.unizg.hr/>.